

МЕТОДОЛОГІЯ МЕТРИЧНОГО ВИМІРЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЦІННІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Сергій Охременко

*директор ТОВ «ДРБП «Новобудова»,
доктор філософії в галузі освіти*

Анотація. У статті розглядається проблема моделювання та вимірювання професійної ціннісної орієнтації здобувачів ПО; обґрунтування прагматичної методології метричного вимірювання рівня ПрК, як професійного стандарту відповідної кваліфікації, якої достатньо для виконання завдань відповідної актуальної професійної діяльності згідно її стандарту якості.

Ключові слова: моделювання, професійна компетентність, ціннісні орієнтації, здобувач, метричне вимірювання.

Abstract. The article considers the problem of modeling and measuring the professional value orientations of software applicants; substantiation of the pragmatic methodology of metric measurement of the level of PR as a professional standard of the corresponding qualification, which is sufficient to fulfill the tasks of the relevant actual professional activity according to its quality standard.

Keywords: modeling, professional competence, value orientations, acquirer, metric measurement.

Ціннісні орієнтації (ЦО) – елементи внутрішньої структури особистості, сформовані і закріплені життєвим досвідом особи в ході процесів соціалізації та соціальної адаптації, що відображають прийняття особистістю основних цілей життя (термінальних цінностей – *цінностей-цілей*) та визначальних засобів їх реалізації (інструментальних цінностей – *цінностей-засобів*). ЦО забезпечують цілісність та стійкість особистості, визначають структури свідомості та програми та стратегії діяльності, допомагають контролювати та організують мотиваційну сферу, інструментальні орієнтації на конкретні об'єкти та (або) види діяльності та спілкування, як засіб досягнення цілей у різних сферах діяльності особистості, а саме: професійній, фінансовій, сімейній, соціальній, суспільній, духовній, фізичній, інтелектуальній. Особистість діє та проявляється у всіх цих сферах, які впливають одна на одну, але провідною для дорослої людини, з нашої точки зору, є професійна діяльність. Тому професійна ЦО визначає розвиток особистості та є основою її професійної компетентності (ПрК). Так згідно досліджень організованих Світовим банком саме соціально-емоційні навички, які базуються на ЦО, є основним фактором соціальної та професійної успішності особистості

(Карпіо, Купець, Мюллер, & Олефір, 2017). Отже, в контексті професійної освіти, оцінювання та вимірювання стану та рівню професійної ЦО є актуальним завданням розвитку ПрК здобувачів освіти.

ЦО досліджують з застосуванням діагностичних методів, найпоширенішими з яких є тест «Ціннісні орієнтації» (М. Рокича), який виявляє ієрархію двох класів термінальних та інструментальних цінностей, «Методика вивчення ціннісних орієнтацій» (Д. Леонтьєва), яка є адаптацією методики М. Рокича, «Морфологічний тест життєвих цінностей» (В. Сопова, Л. Карпушиної), «Експрес-діагностика соціальних цінностей особистості», «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» (С. Бубнова), «Методика дослідження цільової спрямованості особистості», питальники «Життєве покликання» та «Особистісна біографія» (О. Моткова).

Попри безумовні переваги тестів та питальників (компактність, швидкість проведення та опрацювання результатів), вони мають і обмеження, а саме: 1) неоднозначність критеріїв у наданні ціннісних переваг; 2) незахищеність від можливих фальсифікативних стратегій досліджуваного; 3) відсутність можливості відстеження та вимірювання прояву ЦО у поведінці особистості. Поза увагою залишилось розроблення діагностичних методів професійної ЦО, основаних на *аналізі даних* з не слів, а з дій осіб.

Отже метою нашого дослідження стала методологія метричного вимірювання професійної ЦО особистості на основі її відповідних дій.

Більшості методик діагностики ЦО, починаючи з М. Рокича, базуються на наступних положеннях: *загальна кількість цінностей людини є невеликою; для всіх людей характерними є одні і ті самі цінності, хоча міра їх значущості є різною; вплив цінностей виявляється у всіх соціальних феноменах; джерела цінностей простежуються в культурі, суспільстві, його інститутах і в особистості; цінності організовані в системи.* Тому з метою вимірювання ЦО для всіх професій пропонуємо *систему ЦО*, що складається з 2-х кластерів: 1) *цінностей-цілей*, що визначаються спрямованістю особистості (на себе, на справу, на команду); 2) *цінностей-засобів*, що визначаються професійно важливим соціальними якостями особи (ПВСЯ): відповідальністю, самостійністю, чуйністю, організованістю, ініціативністю, які перекликаються з рисами особистості у Великій п'ятірці (Охременко, 2022).

Ця система складників професійної ЦО надає можливість створити метричні індикатори, як відсотки від норм часу відповідних дій у проектній команді, а саме для: *відповідальності* – дотримання графіку часу дій; *самостійності* – часу отримання допомоги; *чуйності* – часу виконання побажань замовника чи членів команди; *організованості* – часу виправлення недоліків; *ініціативності* – часу втілення сприйнятих командою ідей; *спрямованості* – часу

витраченого (на себе – допомоги членів команди, на справу – виконання завдань у команді, на загал – допомоги членам команди).

Можливість отримання відповідних онлайн індикаторів професійної ЦО забезпечується застосуванням інформаційно-комунікативних технологій (програм класу CRM, ERP і хмарних сервісів)(Охременко, 2022). Педагогічними умовами методик вимірювання ЦО є команда проекту, яка уособлює для особи суспільство, та відповідні нормативи часу відповідних дій осіб у аналогічних проектах та умовах їх реалізації. Засобами вимірювання є онлайн платформа з фіксації та відео засоби з відстеження часу відповідних дій осіб, а також відповідні командні завдання зі стандартами якості їх виконання, що моделюють майбутню професійну діяльність. Змістова валідність методик, створених згідно нашої методології, забезпечується відповідним підбором системи завдань та проектів, як декомпозиції майбутніх професійних. Умови конструктивної та критеріальної валідності й надійності цих методик обґрунтовані у дисертаційному дослідженні (Охременко, 2022).

Таким чином обґрунтовано методологію метричного вимірювання ЦО осіб за *невеликою кількістю загальних однакових для всіх професійних цінностей*, але з *різною мірою* значущості та їх прояву, організованих у відповідну *систему ЦО*. Запропоновано педагогічні умови та засоби формування ЦО, а саме: виконання командних проектів, які є декомпозицією майбутніх професійних; онлайн платформи та відео засоби для фіксування часу відповідних дій осіб у команді проекту. Ці умови та засоби надають можливість використання джерел формування ЦО, які є у професійній *культурі, професійному середовищі, його інститутах – правилах професійної та навчальної діяльності*.

Список використаних джерел:

Карпіо, Хімена Дель, Купець, О., Мюллер, Н., & Олефір, А. (2017). Навички для сучасної України 2017. Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Світовий банк 1818 H Street NW, Washington DC 20433.

Охременко, С. (2022). Формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі з використання онлайн-технологій. Дисертація доктора філософії з професійної освіти 015. ІПТО НАПНУ Київ.